

АМОРТИЗАЦІЯ В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ DEPRECIATION IN DIFFERENT COUNTRIES

Кондратенко І.А.

магістр,

Таврійський державний агротехнологічний університет

У роботі визначено сутність поняття «амортизація» та розглянуто методи її нарахування. Проаналізовано переваги та недоліки кожного з методів. Розглянуто та узагальнено особливості обліку амортизації підприємства, досліджено створення удосконаленої системи обліку амортизаційних нарахувань для забезпечення підвищення ефективності роботи підприємства, проаналізовано досвід використання прискореної амортизації та її нарахування в Україні.

Ключові слова: облік, амортизація, підприємство, методи нарахування амортизації в Україні, закордонний досвід амортизаційної політики.

В работе определена сущность понятия «амортизация» и рассмотрены методы ее начисления. Проанализированы преимущества и недостатки каждого из методов. Рассмотрены и обобщены особенности учета амортизации предприятия, исследовано создание усовершенствованной системы учета амортизационных начислений для обеспечения повышения эффективности работы предприятия.

Ключевые слова: учет, амортизация, предприятие, методы начисления амортизации в Украине, зарубежный опыт амортизационной политики.

In this paper the essence of the concept of «Amortization» and discussed methods of calculation. The advantages and disadvantages of each method. Considered and generalized features of accounting depreciation enterprises investigated creating an improved system of accounting depreciation charges for improving the efficiency of the company, analyzed the experience of using accelerated depreciation charges and her in Ukraine.

Keywords: accounting, amortization, enterprise, methods of depreciation in Ukraine, foreign experience of the depreciation policy.

Вступ і постановка проблеми. Прискорення морального зносу основних виробничих фондів промислових підприємств під впливом науково-технічного прогресу призвело до того, що обладнання застаріває швидше, ніж зношується в процесі використання.

Цей факт можна було ігнорувати до тих пір, поки не з'явилася реальна перспектива виходу України на світовий ринок, де неможливо конкурувати з іншими виробниками, маючи наявний рівень техніки та технології переважної частини промислових підприємств. У зв'язку з цим облік темпів і рівня морального зносу в усіх його проявах стає дедалі актуальнішою темою [1].

Актуальним і важливим на сучасному етапі є амортизаційна політика. Правильна амортизаційна політика веде до стабільності виробництва, його ефективності.

У світі накопичено величезний досвід використання амортизаційних відрахувань. Його ефективно впровадження в діяльність підприємств України сприятиме його вдосконаленню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш обґрунтовано амортизаційна політика і її роль у процесі відтворення основного капіталу була висвітлена в наукових працях вітчизняних

економістів: Н.Д. Баб'як, А.А. Безуглий, М.А. Борисенко, Н.Г. Виговська, П.Є. Житний, В.М. Пархоменко, М.Г. Чумаченко та інші; у працях російських дослідників: В.В. Александров, А.М. Бірман, Ю.І. Любимцев, А.С. Павлов та інші [2].

Також поняттю амортизаційної політики надавали своєї уваги та висвітлювали її у своїх працях такі зарубіжні науковці, як А. Армуцці, М. Ван-Бред, К.І. Відеман, К. Маттерн, К. Менгер, Л. Сейя, Е. Хендріксен, Г. Хетфільд та інші.

Проте і нині немає чіткого визначення напрямів формування амортизаційної політики, немає єдиного розуміння суті амортизації, відсутня єдина точка зору щодо функцій амортизації.

Залишаються невирішеними деякі питання амортизаційної політики як складової частини фінансового менеджменту, практично не розглянутим залишається питання щодо її розробки та оптимізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні, на етапі переходу до ринкових відносин, амортизація стала не стільки джерелом фінансування технічного розвитку, скільки засобом регулювання податкового тиску і цей засіб використовується як державою, так і підприємствами.

Викликає сумнів затверджена на державному рівні концепція амортизаційної політики, згідно з якою були розділені податкові та облікові функції амортизації, що поклало початок недоцільного розподілу самого обліку на бухгалтерський і податковий. Навіть визначення терміну «амортизаційна політика підприємства» не є загальноприйнятим.

Деякі автори вважають, що амортизаційна політика – це збільшення за рахунок внутрішніх джерел потоку власних фінансових ресурсів, шляхом формування амортизаційного фонду і зменшення податку на прибуток [1].

У зарубіжній практиці використовують термін «амортизація», коли йдеться про амортизацію нематеріальних активів, а термін «знос», якщо йдеться про амортизацію основних засобів. У нашій країні термін «амортизація» застосовують як в обліку основних засобів, так і в обліку нематеріальних активів [3].

Таким чином, амортизація – це надзвичайно складне економічне явище, що поєднує особливості витрат виробництва і джерел коштів, процесу руху вартості і важеля управління відтворенням, відшкодування зношених і нагромадження нових засобів праці.

Амортизація є багатоаспектною категорією. У зв'язку з цим можна говорити про обліковий, економічний та фінансовий аспекти амортизації. Проте різні аспекти розуміють різні підходи до її визначення і трактування. Різні погляди на суть амортизації висвітлено в таблиці 1.

Важливим питанням амортизаційної політики є вибір методу амортизації, тому що одним із головних джерел формування власних фінансових ресурсів є амортизаційні відрахування, розмір яких залежить від обраного методу.

В результаті наукових досліджень, котрі пройшли випробування практикою, розроблена велика кількість методів нарахування амортиза-

Таблиця 1

Порівняльна характеристика методів нарахування амортизації в Україні

Метод	Суть методу	Переваги	Недоліки
Прямолінійний	Побудований на припущенні, що основні засоби протягом експлуатаційного періоду зношуються рівномірно. Розраховується він діленням амортизованої вартості на термін корисного використання об'єкта.	Рівномірність розподілу суми амортизації між звітними періодами, простота розрахунку	Не враховує моральний знос, різницю виробничої потужності активів в різні роки експлуатації, необхідність підвищення витрат на ремонт та обслуговування в останні роки використання
Зменшення залишкової вартості (прискорений, нелінійний)	Визначення річної суми амортизації об'єкта основних фондів, виходячи з залишкової вартості такого об'єкта на початок звітного року. Річна сума амортизації за таким методом визначається як добуток залишкової вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації	В перші роки нараховуються великі суми амортизації	Складна математична формула розрахунків, нерівномірний розподіл сум амортизації за періодами.
Метод прискореного зменшення залишкової вартості (прискорений, нелінійний)	Різновид методу зменшення залишкової вартості, але як норма амортизації береться подвоєна норма, виходячи з терміну корисного використання об'єкта	В перші роки нараховуються великі суми амортизації, простота розрахунку	Нерівномірний розподіл сум амортизації за періодами
Кумулятивний метод (прискорений, нелінійний)	Сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта	В перші роки нараховуються великі суми амортизації, Не має законодавчих обмежень	Явних недоліків немає
Виробничий	Нарахування амортизації здійснюється на підставі сумарного виробітку об'єкта за весь період його експлуатації у відповідних одиницях виміру	Економічна вигода об'єкта зменшується в зв'язку з його експлуатацією, а не у зв'язку із впливом на нього часу, як у всіх попередніх методах. В неробочі періоди нарахування амортизації не провадиться, значить не впливає на підвищення витрат на виробництво.	Складність прогнозування виробітку на кілька років вперед. Припинення нарахування амортизації під час простою техніки, яка піддається зносу й у цей час.

ції. Усі методи можна вважати рівноцінними, але кожен із них має як переваги, так і певні недоліки. Порівняльну характеристику методів нарахування амортизації, які застосовуються українськими підприємствами, наведено в таблиці 1.

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновок, що всі методи мають як певні недоліки, так і переваги. Прямолинійний метод потрібно застосовувати для тих основних засобів, які виконують відносно постійний об'єм робіт і для яких основним фактором, обмежуючим строк використання, є час його використання, а не моральний знос.

Метод зменшення залишкової вартості та кумулятивний метод застосовують для тих об'єктів основних засобів, які швидко морально зношуються (наприклад, комп'ютерна техніка, принтери, сканери, цифрові засоби).

Метод прискореного зменшення залишкової вартості також використовується для комп'ютерної техніки, але існують певні нормативні обмеження при його застосуванні (Податковий кодекс дозволяє використовувати його лише до об'єктів групи 4 «Машини і обладнання» та 5 «Транспортні засоби» згідно з новим податковим законодавством).

Прискорена амортизація основного капіталу є одним з найважливіших напрямів механізму державно-монополістичної дії на інвестиційну активність бізнесу в таких країнах, як США, Німеччина, Великобританія, Японія. Політика прискореної амортизації в цих країнах зумовила збільшення питомої ваги амортизації у валових інвестиціях.

Так, в цілях сприяння технічному прогресу в Японії встановлений особливий порядок амортизації і податкові знижки стосовно певних видів основних засобів, а також виключення з бази оподаткування витрат на НДКР і можливостях проведення політики прискореної амортизації устаткування для цих цілей.

У Німеччині існують спеціальні норми амортизаційних відрахувань, які застосовуються у всіх інвестиціях, направлених на створення нових робочих місць, охорону навколишнього середовища, випуск технічно передової продукції.

Вкладені засоби списуються за три роки: у перший рік – 50% вкладеного капіталу, в другій – 30% і в третій – 20%. Така політика прискореної амортизації зумовила збільшення питомої ваги амортизації у валових інвестиціях зарубіжних країн. В Україні практика застосування методу прискореної амортизації поки незначна, у зв'язку з економічною і законодавчою нестабільністю в країні, фінансовою нестійкістю багатьох підприємств і не конкурентоздатністю окремих видів продукції.

Виробничий метод використовують, коли знос активу безпосередньо пов'язаний з ефективністю його використання і коли знайома виробнича потужність об'єкта [4]. В зарубіжній практиці існують багато інших методів, які мають також свої недоліки і переваги.

Метод суми виробів не враховує ні чинників фізичного зносу, ні міркувань економічної привабливості списання максимуму вартості в перші періоди експлуатації активу. Метод суми років може бути використаний в двох варіантах – варіант амортизації (еквівалентний методу зменшеного залишку), що знижується, і варіант зростаючої амортизації (співвідноситься сума амортизаційних відрахувань з фізичним зносом устаткування).

Метод розрахунку відсотків використовує як базові показники для числення амортизації норму прибутку підприємства, передбачуваний термін корисного використання і чистий дохід, очікуваний від використання даного об'єкту. Метод внеску в чистий дохід підприємства припускає використання як одного з базових показників щорічний дохід основного засобу в чистий дохід підприємства.

Управління податкових зборів Великобританії встановлює стандартні «податкові відрахування» і відхиляють власні норми амортизації на будівлі і споруди. Найбільш лібералізованою можна вважати канадську амортизаційну політику, яку ще називають «системою меж». Таку назву вона отримала тому, що всі основні засоби розподілені на групи, для кожної з яких встановлений мінімум і максимум щорічних відрахувань. Підприємець може змінювати з року в рік рівень амортизаційних відрахувань у межах вказаних лімітів. Основні засоби поділені на 17 класів, у межах яких річні норми амортизаційних відрахувань можуть змінюватися від 4 до 100 відсотків.

Досить ліберальною також вважають амортизаційну політику Данії, яка потребує лише однієї умови від амортизаційної політики підприємств: при обранні методу нарахування амортизації необхідно, щоб застосовувалися і для бухгалтерських, і для податкових цілей однакові норми [5]. При вірно обраному методі переваг його використання більше, ніж недоліків, але, на жаль, сьогодні оптимального методу в Україні не існує.

Висновки. Державна амортизаційна політика сьогодні не виконує свою головну функцію: забезпечення відтворення основних засобів, що призводить до кризового стану об'єктів основних засобів на підприємствах. Таким чином, державна амортизаційна політика має бути спрямована на підвищення фінансової зацікавленості суб'єктів господарювання у здійсненні інвестицій в основний капітал. Також доречним буде використання зарубіжного досвіду на прикладі досвіду Данії та Канади на підприємствах України. Для підприємств визначити систему меж, за якою підприємств може змінювати з року в рік рівень амортизаційних відрахувань у межах вказаних лімітів (досвід Канади). Згідно з досвідом Данії, підприємств може сам обирати метод нарахування амортизації, єдиною умовою чого є використання однакових методів як в бухгалтерському, так і в податковому обліку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бачевський Б.Є., Решетняк О.А., Заблудська І.О. Відшкодування зносу основних виробничих фондів. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 176 с.
2. Довгопол Н., Нестеренко М. Амортизация: предметная сущность и степень влияния на воспроизводство основных средств / Н. Довгопол, М. Нестеренко // Бухгалтерский учет и аудит. – 2010. – № 12. – С. 3-13.
3. Жердев Є.В. Методичні засади формування амортизаційної політики на підприємствах // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 1-5.
4. Назарбаева И.А. Необоротные материальные активы: бухгалтерский и налоговый учет: сборник систематизированного законодательства // Бизнес-бухгалтерия. – 2011. – № 4. – С. 37-53.
5. Грибкова Н.Б. Опыт налогового регулирования в зарубежных странах // Налоговая политика и практика. – 2005. № 7. – С. 7-12.